

مبانی و اصول تعلیم و تربیت

(رشته علوم تربیتی)

www.ketab.ir

دکتر علی اکبر عجم دکتر مریم انصاری

احمد میرگل

سرشناسه	: عجم، علی اکبر، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدید آور	: مبانی و اصول تعلیم و تربیت (رشته علوم تربیتی) / علی اکبر عجم، مریم انصاری، احمد میرگل؛ ویراستار علمی محمود شرفی.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۲ ص.
فروست	: دانشگاه پیام نور؛ ۲۷۶۶. گروه علوم تربیتی؛ ۱۸۱ / آ.
شابک	: 978 - 964 - 14 - 0815 - 4
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۷۹] - ۱۸۲.
موضوع	: آموزش و پرورش - آموزش برنامه‌ای
موضوع	: Education -- Programmed instruction
موضوع	: آموزش و پرورش - آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
موضوع	: Education -- Examinations, questions, etc
شناسه افزوده	: انصاری، مریم، ۱۳۵۴ -
شناسه افزوده	: میرگل، احمد، ۱۳۵۸ -
شناسه افزوده	: شرفی، محمود، ۱۳۵۴ -، ویراستار
شناسه افزوده	: دانشگاه پیام نور
شناسه افزوده	: Payam Noor University
رده بندی کنگره	: LB۱۰۲۵/۳
رده بندی دیویی	: ۳۷۰/۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۴۲۶۶۲۸

دانشگاه پیام نور

مبانی و اصول تعلیم و تربیت

مؤلفان: دکتر علی اکبر عجم - دکتر مریم انصاری - احمد میرگل

ویراستار علمی: دکتر محمود شرفی

تهیه و تولید: مرکز انتشارات دانشگاه پیام نور

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۱۴ - ۰۸۱۵ - ۴

ISBN: 978 - 964 - 14 - 0815 - 4

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی‌های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش

آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید.

(کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و متعلق به دانشگاه پیام نور است. تولید، کپی یا خلاصه‌برداری، نشر و ترجمه، چاپ، افست، توزیع گسترده، تهیه CD و ... این اثر یا بخشی از آن اعم از متن، طرح پست و روی جلد و ... بدون اخذ مجوز کتبی از معاونت فناوری و پژوهش دانشگاه خلاف مقررات و تعرض به حقوق مادی و معنوی دانشگاه است. متخلفین وفق قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان و هنرمندان دارای مسئولیت حقوقی و کیفری بوده و تحت پیگرد قرار می گیرند.)

آدرس فروشگاه مرکزی چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور: تهران، خیابان شهید رجایی،

نرسیده به تقاطع آزادگان، جنب ورزشگاه یادآورن. تلفن: ۵۵۵۰۲۱۰۴ - ۵۵۰۰۹۸۳۸

سایت فروش اینترنتی: <http://digibook.pnu.ac.ir>

فهرست مطالب

۵۵	پیشگفتار
۱	فصل اول: مفهوم‌شناسی تربیت
۱	هدف کلی
۱	هدف‌های یادگیری
۱	مقدمه
۴	۱-۱ تعاریف سلبی تربیت
۴	۱-۱-۱ تلقین
۴	۱-۱-۲ بار آوردن
۵	۱-۲ تعاریف ایجابی تعلیم و تربیت
۵	۱-۲-۱ مفهوم تعلیم
۶	۱-۲-۲ تربیت
۱۱	۳-۱ مفهوم‌شناسی واژه‌های اصول و مبانی تربیت
۱۱	۱-۳-۱ معنا و مفهوم مبانی تربیت
۱۲	۱-۳-۲ معنا و مفهوم اصل
۱۴	خلاصه فصل اول
۱۵	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل اول
۱۶	خودآزمایی تشریحی فصل اول
۱۷	فصل دوم: اهداف تربیت
۱۷	هدف کلی
۱۷	هدف‌های یادگیری
۱۸	مقدمه
۱۹	۱-۲ ضرورت تعیین و تنظیم هدف‌های آموزشی
۲۰	۲-۲ هدف‌های کلی تربیت
۲۱	۱-۲-۲ پرورش خلاقیت
۲۳	۲-۲-۲ پرورش تفکر انتقادی

۲۴	۳-۲-۲ پرورش معنویت
۲۵	۴-۲-۲ قدرشناسی از فرهنگ
۲۵	۵-۲-۲ اهمیت درک و کاربرد دانش
۲۵	۶-۲-۲ تماس با اندیشه‌های مهم
۲۶	۷-۲-۲ کسب مهارت‌های اصولی
۲۶	۸-۲-۲ کارآمدی شغلی
۲۶	۹-۲-۲ سازگاری بهتر با زندگی خانوادگی
۲۷	۱۰-۲-۲ تربیت شهروندی
۲۷	۱۱-۲-۲ اهمیت دادن به سلامت بدن و روان
۲۸	۱۲-۲-۲ ایجاد علاقه‌های پایدار در افراد
۲۸	۱۳-۲-۲ صلح‌جویی
۲۸	۱۴-۲-۲ تجدد مداوم بشر
۲۹	۳-۲ بیان هدف‌های تربیتی
۳۰	۴-۲ تدوین هدف‌های تربیتی
۳۲	۵-۲ طبقه‌بندی و تحلیل هدف‌های تربیت
۳۳	۱-۵-۲ سطوح هدف‌ها در حیطه شناختی
۳۵	۲-۵-۲ سطوح هدف‌ها در حیطه عاطفی
۳۷	۳-۵-۲ سطوح هدف‌ها در حیطه روان حرکتی
۳۸	۶-۲ ارتباط بین حیطه‌های شناختی، عاطفی و روانی حرکتی
۴۰	۷-۲ طبقه‌بندی هدف‌های آموزشی براساس انواع یادگیری
۴۲	خلاصه فصل دوم
۴۲	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل دوم
۴۳	خودآزمایی تشریحی فصل دوم
۴۵	فصل سوم: مبانی فلسفی تربیت
۴۵	هدف کلی
۴۵	هدف‌های یادگیری
۴۵	مقدمه
۴۸	۱-۳ رابطه فلسفه با تربیت
۴۹	۲-۳ فلسفه تربیت
۵۳	۳-۳ فلسفه برای کودکان
۵۵	۱-۳-۳ تفکر انتقادی از نظر انیس
۵۵	۲-۳-۳ تفکر انتقادی از نظر پاول
۵۶	۳-۳-۳ تفکر انتقادی از نظر مک‌یک
۵۶	۴-۳-۳ تفکر انتقادی از نظر سیگل
۵۷	۵-۳-۳ تفکر انتقادی از نظر لیپمن
۵۷	خلاصه فصل سوم

۵۸	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل سوم
۶۰	خودآزمایی تشریحی فصل سوم
۶۱	فصل چهارم: مبانی علمی تربیت
۶۱	هدف کلی
۶۱	هدف‌های یادگیری
۶۱	مقدمه
۶۲	۱-۴ مبانی زیستی انسان
۶۴	۲-۴ تاریخچه پیدایش تربیت طبیعی
۶۹	۳-۴ تعاریف تربیت طبیعی
۷۱	خلاصه فصل چهارم
۷۲	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل چهارم
۷۳	خودآزمایی تشریحی فصل چهارم
۷۵	فصل پنجم: مبانی اجتماعی تربیت
۷۵	هدف کلی
۷۵	هدف‌های یادگیری
۷۵	مقدمه
۷۷	۱-۵ معنی و مفهوم جامعه‌شناسی
۷۸	۲-۵ زمینه‌های اجتماعی تربیت
۸۱	۳-۵ فلسفه جامعه‌شناسی آموزش و پرورش
۸۴	۴-۵ خاستگاه و تکامل جامعه‌شناسی آموزش و پرورش
۸۵	۵-۵ دگرگونی اجتماعی و تربیت
۸۷	۶-۵ نقش اجتماعی خانواده و مدرسه در تربیت
۹۰	۷-۵ محیط و نقش اجتماعی آن در تربیت
۹۲	خلاصه فصل پنجم
۹۴	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل پنجم
۹۵	خودآزمایی تشریحی فصل پنجم
۹۷	فصل ششم: مبانی روان‌شناسی تربیت
۹۷	هدف کلی
۹۷	هدف‌های یادگیری
۹۸	مقدمه
۹۹	۱-۶ دیدگاه‌های روان‌شناسی تربیتی
۹۹	۱-۱-۶ رفتارگرایی
۱۰۱	۲-۱-۶ شناخت‌گرایی
۱۰۲	۳-۱-۶ یادگیری گشتالت
۱۰۳	۴-۱-۶ یادگیری معنادار

۱۰۳	۵-۱-۶ یادگیری مشاهده‌ای
۱۰۴	۲-۶ نظریه پیازه
۱۰۵	۳-۶ نظریه گانیه
۱۰۶	۴-۶ نظریه طبیعت‌گرایی روسو
۱۰۷	۵-۶ نظریه هربارت
۱۰۸	۶-۶ نظریه دیویی
۱۰۸	خلاصه فصل ششم
۱۰۹	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل ششم
۱۱۱	خودآزمایی تشریحی فصل ششم
۱۱۳	فصل هفتم: اصول تربیت
۱۱۳	هدف کلی
۱۱۳	هدف‌های یادگیری
۱۱۳	مقدمه
۱۱۴	۱-۷ خصوصیات اصول در نظام تربیتی
۱۱۵	۲-۷ اصول هفت‌گانه تربیتی
۱۱۵	۱-۲-۷ اصل فعالیت و مطلوب آن
۱۱۶	۲-۲-۷ اصل کمال و تعامیت و مطلوب آن
۱۱۷	۳-۲-۷ اصل حریت و مطلوب آن
۱۱۸	۴-۲-۷ اصل سندیت و مطلوب آن
۱۲۰	۵-۲-۷ اصل تناسب عمل و وضع مطلوب آن
۱۲۱	۶-۲-۷ اصل تفرد و مطلوب آن
۱۲۲	۷-۲-۷ اصل اجتماع و مطلوب آن
۱۲۳	۳-۷ راه‌حل تناقضات تربیتی بین اصول تربیت
۱۲۴	خلاصه فصل هفتم
۱۲۵	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل هفتم
۱۲۶	خودآزمایی تشریحی فصل هفتم
۱۲۷	فصل هشتم: توصیف مراحل تربیت
۱۲۷	هدف کلی
۱۲۷	هدف‌های یادگیری
۱۲۷	مقدمه
۱۲۸	۱-۸ مراحل تربیت
۱۲۸	۱-۱-۸ دوران قبل از دبستان (از تولد تا شش‌سالگی)
۱۳۳	۲-۱-۸ دوره ابتدایی
۱۳۷	۳-۱-۸ دوره متوسطه
۱۴۱	۴-۱-۸ رشد اجتماعی در دوران تحصیلات دانشگاهی و بعدازآن

پیشگفتار

هدف از تدوین کتاب حاضر، آشنایی دانشجویان علوم تربیتی با مبانی و اصول تعلیم و تربیت و مسائل کلیدی آن است. هرچند کتاب‌هایی در این باب از بزرگان تعلیم و تربیت منتشر شده، لذا چون خوانندگان این اثر دانشجویان کارشناسی رشته علوم تربیتی دانشگاه پیام نور هستند، هدف آن است که محتوایی با نگارش روان و درعین حال غنی پیرامون مبانی و اصول تعلیم و تربیت به نحوی ارائه گردد که دانشجویان به‌طور خودخوان نیز بتوانند مطالب را بخوانند و درک کنند. مطالب این کتاب در ده فصل ارائه می‌شود: در شش فصل اول کتاب، به مفهوم‌شناسی تربیت، اهداف تربیت، مبانی فلسفی، مبانی علمی، مبانی اجتماعی و مبانی روان‌شناسی تربیت می‌پردازد. در فصول نهایی به اصول و مراحل تربیت، تربیت اسلامی و مباحث جدید پرداخته شده است. هدف دیگر این اثر آن است که دانشجویان پس از مطالعه آن، با شناخت مبانی، اصول و مراحل تربیت، در مسائل دیگر تربیت از قبیل معلم، دانش‌آموز، برنامه‌ریزی و طراحی درسی، مدیریت و رهبری آموزشی، آگاهی و توانایی‌های لازم را کسب نماید.

هرچند در تدوین و نگارش کتاب سعی بر این بود که متن حاضر از نواقص کمتری برخوردار باشد، ولی قطعاً هیچ اثری خالی از عیب نیست. لذا مؤلفان کتاب امیدوارند که خوانندگان فهیم، کاستی‌های این اثر را به ما گوشزد نمایند تا در فرصت‌های آتی برای رفع آن اقدام گردد.

دکتر مریم انصاری

دکتر علی‌اکبر عجم

احمد میرگل

تایستان ۱۳۹۹